

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Napidíj az elítéltnak, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekért -
avagy 2017. január 01. napján hatályba lépő kártalanítás szabályok
a 2013. évi CCXL törvényben**

Szerző: dr. Sörös László

Nyíregyháza, 2016. december 29.

I. Bevezető

A Varga és mások Magyarország elleni ügyében¹ az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) 2015. március 10-én hozott ítéletében arra a megállapításra jutott, hogy a fogvatartottak rendelkezésére álló mozgástér az egyéb nem megfelelő körülményekkel együtt olyan mértékű szenvedést okozott a panaszosoknak az állam, amely meghaladta a fogvatartással szükségszerűen együtt járó szenvedés mértékét.

Erre tekintettel megvalósult az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkében lefektetett, az embertelen és megalázó bánásmód tilalmának a megsértése, ezért a magyar államnak összesen 73900 eurót kell megfizetnie a hat panaszosnak, akik az ország különböző büntetés-végrehajtási intézeteiben töltötték szabadságvesztés-büntetésüket.

A testület megállapította, hogy a büntetés-végrehajtási hatóságok a panaszosok számára 3,3 négyzetméternél kevesebb személyes mozgástérrel biztosítottak, továbbá a túlszűfoltságához nem megfelelő fogvatartási körülmények társultak (pl. a szegényes higiéniai környezet (a WC nem megfelelő leválasztása), a megfelelő szellőztetés hiánya stb.)²

Az EJEB ezen ítéletében azt is kimondta, hogy Magyarországon a fogvatartottak számára a megalázó bánásmódot eredményező börtönkörülmények miatt elszenvedett sérelmek miatt a rendelkezésre álló hazai jogorvoslati lehetőségek nem tekinthetők hatékonyak.³

Az EJEB ezen pilot ítéletben megállapította, hogy rendszerszintűen fordulnak elő hasonló jogsértések, és ezért kötelezte a Magyar Államot arra hogy azonosítsa a strukturális problémát, amely miatt az ügyek ismétlődnek a strasbourg-i testület előtt, majd oldja meg azt.

---

¹ Application nos. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13, 64586/13

² Az ítélet meghozatalát követően több eljárás is indult Magyarországgal szemben az EJEB előtt, és a 2016. január 07. napjával bezárólag 11 ügyben összesen 99 kérelmező tekintetében nem vagyoni kártérítés és költség címén 1.544.650.- Euro megfizetésére kötelezte a Magyar Államot, továbbá kb. 4500 ügy vár még elbírálásra.

³ Az elítéltek kártalanítási igényüket a nem megfelelő elhelyezésük miatt kizárólag polgári peres/nem peres eljárás keretében érvényesíthették.

Hazánk⁴ többek között 2016. október 25. napján elfogadott a büntetések, az intézkedések egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvényt meghozatalával kívánt eleget tenni annak az elvárásnak, hogy biztosítsa az elítéltek számára a hatékony jogorvoslati rendszert az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények következtében elszenvedett sérelmeik miatt.

Ezen törvény 2017. január 01.-ei hatállyal módosította a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. Törvényt (továbbiakban: Bv. tv.), beemelve kártalanításról szóló rendelkezéseket.⁵

II. Kinek, miért jár kártalanítás?

Mielőtt azonban rátérnék arra, hogy mi lesz ⁶ a menete a kártalanítási eljárásnak 2017. január 01. után, térjünk ki arra, hogy milyen körülményekre hivatkozással kérhetnek egyáltalán kártalanítást az elítéltek.

Kártalanítás jár:

- 1) a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és
- 2) az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen
  - az illemhely elkülönítésének a hiánya,
  - a nem megfelelő szellőztetés,
  - a nem megfelelő világítás,
  - a nem megfelelő fűtés vagy
  - a nem megfelelő rovarirtás

által előidézett sérelem miatt.⁷

---

⁴ Olasz mintára, ahol a Torreggiani és mások ügyben hozott ítélet hatására kompenzációs jogorvoslatokat vezetett be.

⁵ Bv. tv. 10/A. § - 10/B. §, 70/A. § - 70/B. §, 75/A. §, 144/B. §

⁶ A cikk írásakor még nem lépett hatályba a 2016. évi CX. Törvény Bv. Tv-t érintő módosítása

⁷ Bv. Tv. 10/A. § (1) bekezdés.

Ugyanakkor a jogalkotó nem zárta el az elítélteket attól a lehetőségtől, hogy az ezen túl elszenvedett bármiféle joghátrányt, sérelmeiket, valamint az ezzel kapcsolatos kártalanítási igényüket egyéb törvényes úton (pl.: polgári perben) érvényesítsék.

Élettér hiánya: a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § rendelkezései tartalmazzák azon előírásokat, melyek meghatározták, hogy mekkora életteret kell biztosítani egy elítélt számára.

Ezen jogszabályt azonban a jogalkotó szintén módosította a 24/2016. (XII. 23.) IM rendelet 28. §-ával, 2017. január 01.-ei hatállyal.

2017. január 01. napjától a zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy

- minden elítéltre 6 köbméter légtér és
- egyéni elhelyezés esetén legalább 6, közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább 4 négyzetméter élettér jusson.

Az élettér kiszámításakor a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely és a mosdó által elfoglalt területet - függetlenül attól, hogy ezek leválasztása megtörtént-e - figyelmen kívül kell hagyni.

2016. december 31. napjáig hatályban lévő szabályozás értelmében, a zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy

- minden elítéltre 6 köbméter légtér, és
- férfi elítélt esetén legalább 3 négyzetméter,
- női elítélt és fiatalkorú esetén 3,5 négyzetméter mozgástér

jusson.

Egyéni elhelyezés esetén a zárka vagy lakóhelyiség alapterületének el kell érnie a 6 négyzetmétert. Ugyanakkor a mozgástér meghatározása szempontjából a zárka, vagy a lakóhelyiség alapterületéből az azt csökkentő berendezési és felszerelési tárgyak által elfoglalt területet figyelmen kívül kell hagyni.

Mint látható 2017. január 01. napjától egyrészt függetlenül az elítélt nemétől, korától egységesen közös elhelyezés esetén 4 négyzetméter mozgásteret kell biztosítani⁸, ami kedvezőbb az elítéltek számára a korábbi szabályozáshoz képest, továbbá az is előrelépés, hogy a mosdó, illemhely által elfoglalt területet figyelmen kívül kell hagyni a számítás során. Ugyanakkor a módosítás nem emelte át korábbi szabályozás azon rendelkezését, hogy a mozgástér meghatározásánál figyelmen kívül kell hagyni a berendezési és a felszerelési tárgyak által elfoglalt területet, így az ágyak, szekrények, asztalok által elfoglalt terület is élettérnek minősül. Talán ez lehet az egyik oka, hogy a jogalkotó a korábbi mozgástér terminus helyett az élettér fogalmat használja.

Nem megfelelő elhelyezési körülmények: a büntetés-végrehajtási törvény⁹ - a Varga és mások kontra Magyarország EJEB ítélettel azonos módon - példálózó jelleggel határozza meg, hogy mi minősülhet kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülménynek.

A jogszabályi megfogalmazás alapján a bírói gyakorlatra hárul annak meghatározása, hogy mit tekint majd például kínzás tilalmába ütköző elhelyezési körülménynek.

Ehhez nyújt mankót az 1995. évi III. törvény a Strasbourgban, 1987. november 26-án kelt, a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény kihirdetéséről, melynek 10. cikk 1. pontja szerinti, a kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult Európai Bizottság (CPT) jelentése. Legutóbb ilyen jelentés 2015. évben volt.¹⁰

További támpontot adhat a 1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény

---

⁸ Egyéni elhelyezés esetén 2017. január 01. napját követően a korábbi rendelkezésekkel azonosan 6 négyzetméter életteret kell továbbra biztosítani, azzal hogy 2016. december 31. napjáig egyéni elhelyezésnél a zárka mérete - berendezési és felszerelési tárgyakkal csökkentve - kellett minimum 6 négyzetméternek lenni, 2017. január 01. naptól az élettér terminust használta a jogalkotó (illemhely, mosdó által csökkentett területtel).

⁹ a Bv. Tv. 10/A. § (1) bekezdése

¹⁰ Magyar nyelven olvasható az alábbi elérhetőségen: <http://www.cpt.coe.int/documents/hun/2016-27-inf-hun.pdf>

kihirdetéséről, melynek 1. cikk 1 pontja definiálja is a kínzás fogalmát az egyezmény szempontjából.¹¹

Természetesen a Bv. Tv. Alapján kizárólag a kínzás tilalmába ütköző elhelyezésért - az utóbbi szóra helyezve a hangsúlyt - jár kártalanítás, magáért az elítélt által a büntetés-végrehajtási intézetben elszenvedett kínzásból eredő kárért a polgárjogi kártérítési szabályok lesznek irányadóak.

De térjünk vissza a büntetés-végrehajtási törvényben szereplő példálózó felsoroláshoz.

Az illemhely elkülönítésének a hiánya, objektív, egyszerűen megállapítható tény (biztosított, vagy nem az elítélt számára) ugyanakkor a többi felsorolt körülmény bizonyítása, tisztázása véleményem szerint a jogalkalmazót kihívások elé fogja állítani. Míg a fűtés vonatkozásában jelenleg a 26/2016. OP szakutasítás VIII. fejezetének 57. pontja tartalmaz előírásokat, útmutatásokat¹², addig a többi körülmény vonatkozásában erre előírás nincs, a bírói gyakorlatnak kell majd tisztázni pl.: mi minősül megfelelő rovarirtásnak, szellőztetésnek. Ami komoly bizonyítási nehézségeket vett majd fel.

III. Kártalanítási eljárás:

III.1. Az eljárás megindításának feltételei, módja:

Kártalanítási eljárást indíthat¹³

- az elítélt (szabadságvesztést, közérdekű munka, pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést, elzárást töltő személy, őrizetben, előzetes letartóztatásban lévő személy, szabálysértési elzárást töltő személy stb.),
- védője
- jogi képviselő az elítélt szabadulása után.

¹¹ Az Egyezmény szempontjából a „kínzás” kifejezés minden olyan cselekményt jelent, amelyet szándékosan, éles testi vagy lelki fájdalom vagy szenvedés kiváltása céljából alkalmaznak valakivel szemben, hogy tőle, illetőleg harmadik személytől értesüléseket vagy vallomást csikarjanak ki, vagy hogy olyan cselekmény miatt büntessék, amelyet ő, vagy harmadik személy követett el, illetőleg amelynek elkövetésével őt vagy harmadik személyt gyanúsítanak, hogy megfélemlítsék, vagy nyomást gyakoroljanak rá, illetőleg hogy harmadik személyt félemlítsenek meg, vagy hogy harmadik személyre gyakoroljanak nyomást, valamint bármilyen megkülönböztetési formára alapított más okból alkalmaznak, ha az ilyen fájdalmat vagy szenvedést közfeladatot ellátó személy vagy hivatalos minőségben eljáró bármely más személy vagy ilyen személy kifejezett vagy hallgatóságos ösztönzésére vagy ennek hozzájárulásával bárki más okozza.

¹² OP szakutasítás értelmében pl. ammeddig az elítélt a lakóhelyiségben, zárkában tartózkodik 20C°, fürdőhelyiségben, zuhanyzóban 24 C°, étkező helyiségben 18 C° -nak kell lennie. Míg a belső folyasokon, sportolásra alkalmas helyiségekben 18 C°, WC helyiségben 16C° hőmérsékletet kell biztosítani.

¹³ Bv. Tv. 10/A. § (5) bekezdés

Álláspontom szerint fiatalkorú elítélt esetén kártalanítási eljárás megindítására jogosult a törvényes képviselő is, személyét ugyan nem említi a büntetés-végrehajtási törvény, de ezen jogosultsága levezethető a Bv. Tv. 51. § (2) bekezdéséből, melyben a büntetés-végrehajtási bíró kártalanítási eljárás során hozott határozata ellen önálló jogorvoslati jogot biztosít számára, továbbá a Bv. Tv. 50. § (6) bekezdéséből, mely szerint a büntetés-végrehajtási bíró eljárására, ha a Bv. Tv. másként nem rendelkezik, az 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) szabályait kell alkalmazni. A Be. 451. § értelmében a törvényes képviselő jelenléti, észrevételezési, felvilágosításkérési, indítványtételi, valamint jogorvoslati jogára a védő jogai irányadók, a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás során.

A Bv. Tv. 10/A. § (5) bekezdéséhez képest ugyanakkor, a Bv. Tv. 70/A. § (1) bekezdése szűkíti a jogosultak körét, mivel a büntetés-végrehajtási bíró kizárólag az elítélt és védője - jogi képviselőt nem említve - kérelmére dönt a kártalanításról.

Kártalanítási eljárás megindítására a jogalkotó egy 6 hónapos jogvesztő határidőt állapított meg, mely a kártalanítás alapját képező körülmények megszűnésétől számítandó, azzal, hogy ha az elítélt alapvető jogait sértő elhelyezési körülményekben átmenetileg, maximum 30 napig pozitív változás állt be (pl. biztosítva volt az elhelyezése során az előírt élettér) az nem jelenti az alapvető jogokat sértő körülmények megszűnését, azaz az elítélt kártalanítási igénye érvényesítésre nyitva álló határidő nem telik el¹⁴.

A Bv. Tv. átmenti rendelkezések fejezetében¹⁵ került rendezésre, a 2017. január 01. napját, a módosítást megelőző időszakkal kapcsolatos kártalanítási igények érvényesítése, akként, hogy a 6 hónapos jogvesztő határidő 2017. január 01. napjával kezdődik azon elítéltek esetében,

- akinek az alapvető jogait sértő elhelyezési körülményei 2017. január 01. napját megelőző 1 évben szűntek meg, illetve
- aki kérelmet nyújtott be az EJEB-hez ¹⁶ és azt 2017. január 01. napjáig nyilvántartásba vették, kivéve ha 2015. június 10. napját követően nyújtotta be a kérelmét, és ekkorra már több mint 6 hónapja megszűnt az alapvető jogait sértő elhelyezés körülmények.

---

¹⁴ Bv. Tv. 10/A. § (4) bekezdés

¹⁵ Bv. Tv. 436. § (10) - (12) bekezdés

III.2. Kártalanítási eljárás menete:

Kártalanítási kérelmet kizárólag azután lehet benyújtani, hogy Büntetés-végrehajtási Intézetnél panaszt terjesztett elő az elítélt, vagy védője az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt, kivéve:

- ha az alapvető jogait sértő körülmények között eltöltött idő nem haladja meg a 30 napot,
- a Bv. Tv. az átmenti rendelkezésben szabályozott - fentebb részletezett - esetet.

Ezen panaszt a Büntetés-végrehajtási Intézet parancsnokának 15 napon belül kell határozattal elbírálnia, mely ellen bírósági felülvizsgálatnak van helye.

Ezt követően a kártalanítási igényt írásban kell előterjeszteni annál a BV. Intézetnél ahol fogva tartják, szabadulását követően pedig ahonnan szabadították, azzal, hogy a kérelemben nyilatkozni kell, hogy az EJEB vagy polgári bíróság ítélte-e már meg neki kártérítést, sérelem díjat, feltüntetve az erre vonatkozó adatokat. Értelemszerűen, amennyiben már részére kártalanítást ítéltek meg, akkor az *res iudicata*¹⁷ lesz, azaz kártalanításra a Bv. Törvény alapján nem, vagy részben - a korábbi döntéssel nem érintett körben - lesz kizárólag jogosult.

A Bv. Intézet ezt követően a kérelmet 15 napon belül (ha a kérelem több BV. Intézetet is érint 30 napon belül) továbbítja véleményével, és az elítélt elhelyezési körülményeire vonatkozó adatokat tartalmazó kivonattal a büntetés-végrehajtási bírónak.

Ezt követően a büntetés-végrehajtási bíró

- 15 napon belül az iratok alapján dönt, vagy
- 15 napon belüli időpontra meghallgatást tűz, vagy
- 30 napon belüli időpontra tárgyalást tűz.

De ezen határidők meghosszabbíthatódnak,

- 60 nappal (Bv. Tv. 70/B. § (4) bekezdése) ha az elítélttel szemben folyamatban volt büntetőügyben a bíróság a sértettnek polgárjogi igényt ítél meg, vagy azt egyéb törvényes útra utasította, és a sértett polgári peres eljárásban érvényesítette azt. Eben az esetben a

---

¹⁶ EJEB: Emberi Jogok Európai Bírósága

¹⁷ *Res iudicata*: ítélt dolog,

bíróság 15 napos határidővel felhívja a sértettet, hogy az elítélt a (büntető bíróság által, vagy polgári bíróság által) megítélt polgárjogi igényét teljesítette-e, illetve igényt tart-e az esetleg megítélendő kártalanítási összegből nem teljesített igénye kielégítésére, továbbá felhívja az ezzel kapcsolatos iratok csatolására.

A sértetti nyilatkozat után be kell szerezni az elítélt nyilatkozatát is akkor, ha a bíróság az iratok alapján kíván döntené (meghallgatás, tárgyalás esetén értelemszerűen nem szükséges, hiszen a jelen lévő elítélt erre nyilatkozatható), továbbá be kell szerezni a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatali szerve által vezetett nyilvántartásból az esetleges végrehajtási eljárás adatait.

Sértettnek kizárólag akkor jár az elítéltnél megítélt kártalanítás összegéből „közvetlen” megtérítés, ha a polgárjogi igénye

- miatt nem indult végrehajtási eljárás, és
- nem évült még el.

Ha a sértett a részére megítélt kártérítés nem teljesítése miatt az elítélttel szemben már megindította a végrehajtási eljárást akkor igényét a kártalanítás kifizetéséért felelős Igazságügyi Minisztérium a végrehajtón keresztül rendezzi.¹⁸

Kérdésként merül fel, hogy ha a büntetőügyben több sértett volt, vagy az elítélt egy össz büntetési ítélettel megállapított szabadságvesztés büntetését tölti, és ennek végrehajtása során merül fel a kártalanítási igénye, akkor valamennyi - az össz büntetési ítélettel érintett büntetőügy - sértettjének a nyilatkozatát be kell szerezni? Álláspontom szerint igen, mivel a bíróság nem tehet különbséget a sértettek között, az egyik javára, a másik terhére.

Ha a 60 nappal meghosszabbodott határidőn belül a sértett nem nyilatkozik, akkor a Bv. Tv. 70/B. § (4) bekezdése alapján az igénye megtérülését figyelmen kívül kell hagyni.

Kérdésként merül fel, hogy a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar adatszolgáltatását be kell-e várni, akkor ha a sértett határidőben nyilatkozik, de a végrehajtói kar megkeresése a határidő lejártához

---

¹⁸ Bv. Tv. 10/B. § (3) bekezdés

közel, vagy azon túl lehetséges (pl.: a sértett nyilatkozata a kézbesítési nehézségek miatt az 59. napon érkezik vissza). Álláspontom szerint igen, mert ha végrehajtási eljárásban a sértett kártérítési igénye kielégítést nyert, akkor a kártalanítás összegéből nem részesülhet, ha nem, vagy részben térült meg kárra, akkor annak kártalanítási eljárás keretében történő megtérítésre a Bv. Tv. 10/B. § (3) bekezdése alapján végrehajtási cselekmény fogatosítása után kerülhet sor. Továbbá megoldást jelenthet ha a bíróság a sértetti felhívás kiadásával egyidejűleg (mivel a sértett adatai az alap büntető ügy irataiból megállapítható) már a Magyar Bírósági Végrehajtói Kart is megkeresi.

Aggályt vett fel az is, hogy ha több sértett esetén, nem éri-e joghátrány azt a sértettet, aki időközben elköltözött, így részére a felhívás nem kézbesíthető, vagy kizárólag olyan időben kézbesíthető (lakcímkutatás után) már, amikor határidőn belül történő válaszadásnak már nincs reális lehetősége.

Kérdésként merül fel továbbá az is, ha a sértett mikor a büntetés-végrehajtási bíró felhívását kézhez kapja, de ekkor még a bűncselekménnyel okozott kára megtérítése iránti polgári per még folyamatban van, de az a 15 napos felhívási időn túl - 60 nappal meghosszabbodott eljárási határidőn belül - jogerősen befejeződik, igényét bejelentheti-e a büntetés-végrehajtási bírónak. A Bv. Tv. 70/B. § (4) bekezdése alapján nem. Ebben az esetben a sértett kártérítési igénye rendezése érdekében végrehajtási eljárást kezdeményezhet, és ennek keretében van esetleg lehetőség a megítélt összegből a ráeső részt lefoglalnia végrehajtónak.

- 30 nappal hosszabbítódik meg a határidő akkor, ha az átmenti rendelkezésekben (2017. január 01. napját megelőző igény) szereplő igényt¹⁹ érvényesítenek (Bv. Tv. 436. § (10) bekezdés).

A büntetés-végrehajtási bíró az iratok alapján

- 1) a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja (pl.: kérelem elkésett, azaz 6 hónapon túl nyújtották be, kérelmet nem a jogosult nyújtotta be, vagy már az EJEB / polgári bíróság a kérelemre érintett időszakra már megítéltet a kártalanítást), vagy
- 2) az eljárást felfüggeszti (ha polgári bíróság előtt már per van folyamatban, illetve az EJEB előtt márt nyilvántartásba vett kérelem van, ezek érdemi elbírálásáig).

---

¹⁹ Fentebb részletezve ezek az igények.

3) érdemben elbíráhatja az elítélt kártalanítási igényét.

Büntetés-végrehajtási bíró meghallgatást tart, ha az elítélt meghallgatását tartja szükségesnek, míg tárgyalást tűz, ha bizonyítást kell felvennie.

III.3. A büntetés-végrehajtási bíró döntése:

A büntetés-végrehajtási bíró vagy elutasítja az elítélt kártalanítási igényét, vagy megítéli azt.

Amennyiben a büntetés-végrehajtási bíró kártalanítást ítél meg az elítéltnak, akkor határozatában:

- meghatározza a kártalanítás napi tételének összegét (minimum 1.200.- Ft/nap, maximum 1.600.- Ft/nap),
- a kártalanítással érintett napok számát. Ezt ugyan a Bv. Tv. 70/A. § (4) bekezdése nem említi, de a pénzbüntetés kiszabásához hasonlóan, a logika szabályai, és az egyértelmű határozatszerkesztés követelményének véleményem szerint ez felel meg.
- a kettő szorzataként megállapított kártalanítás összegét.
- Rendelkeztést a bűncselekmény(ek) sértettje(i) részére megítélt nem, vagy részben teljesített kártérítés teljesítésére²⁰, akként, hogy az elítélt részére megítélt kártalanítás összegéből levonásra kerül és a sértett részére kifizetésre került ezen összeg, míg az ezt meghaladó kerül kizárólag az elítélt részére kifizetésre.
- Az állam kötelezését a kártalanítás összeg megfizetésére a határozat kézbesítésétől számított 60 napon belül.

A büntetés-végrehajtási bíró határozata kapcsán az alábbi kérdések merülnek fel:

- a határozatban meg kell-e jelölni a kártalanítással érintett időszakot? Véleményem szerint igen, mert ezzel kerülhető el, hogy ugyanazon időszakra esetleg újabb igényt ne terjesszenek elő, ugyanakkor elegendő a határozat indokolásában részletezni, hogy pontosan mely napokra, időszakra vonatkozik a kártalanítás. A rendelkező részben - a pénzbüntetéshez hasonlóan - elegendő a napok számát meghatározni.
- a napi tétel összegének meghatározása több problémát is felvett, egyrészt szűk mozgásteret van a bíróságnak, hiszen a minimum és a maximum összeg között mindössze 400 Ft/nap eltérés van. Ugyanakkor ezen a sávon kell majd a bírói gyakorlatnak kialakítania, hogy mely

---

²⁰ Teljesítés szó használata a célszerű, mivel az elítéltet már a polgári/büntető bíróság kötelezte a sértetti kár megfizetésére.

esetben járjon a minimum összeg, mely esetekben a maximum. Több alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény esetén azokat a bíróság hogyan „forintosítsa”.²¹

- Jár-e késedelmi kamat az elítéltnak a kártalanítás összege után. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk) 6:564. § alapján ha jogszabály a jogszerűen okozott kárért kártalanítási kötelezettséget ír elő, a kártalanítás módjára és mértékére a kártérítésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.²² Figyelemmel a Ptk. 6:532. §, 6:47. § (1) bekezdés, és a 6:48. § (1) bekezdés rendelkezésére²³ a kártalanítási összeg után kamatfizetési kötelezettség áll be.
- Ha több megítélt polgárjogi igénnyel rendelkező sértett van, ugyanakkor a kártalanítás összege már előreláthatólag nem fedezi valamennyi igényt, akkor a büntetés-végrehajtási bíró hogyan rendelkezzen a sértetteknek járó összeg kifizetéséről, továbbá ha a sértetteknek a büntető, vagy polgári bíróság a kártérítés összege után késedelmi kamatot ítél meg, akkor azt hogyan vegye figyelembe a határozathozatala során?
- Gyakorlati problémaként merülhet fel, hogy a büntetés-végrehajtási bírónak a határozatában konkrétan meg kell-e jelölnie a sértettnek járó kártérítés összegét, és a kamat nagyságát, vagy elegendő a határozatban arról rendelkeznie, hogy melyik sértett, melyik bíróság jogerős ítélet által megítélt kártérítését kell levonni az elítéltnak járó kártalanítás összegéből, és annak konkrét „forintosítása” a kifizetésre kötelezett Igazságügyi Minisztériumot terheli.

Ez utóbbi megoldás mellett szól, hogy kártalanítás összegéből az elítéltet terhelő meg nem fizetett gyermektartás díj összegét le kell vonni²⁴ mellyel kapcsolatos adatok beszerzését az Igazságügyi Minisztérium feladatául írja el a törvény.

---

²¹ A kártalanítás mértéke is vitára adhat okot, például ha az elítéltet egy éven keresztül folyamatosan kínzás tilalmába ütköző elhelyezési körülmények között tartották fogva, akkor a megítélhető összeg mértéke: 438.000.- forinttól 584.000.- forintig terjedhet.

²² Mivel kártalanítás jár az elítéltnak és nem kártérítés, ezért jogszerű károkozásként értelmezhető.

²³ Ptk. 6:532. § A kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes.
Ptk. 6:47. § (1) bekezdés, pénztartozás után - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - kamat jár.
Ptk. 6:48. § (1) bekezdés, pénztartozás esetén a kötelezett a késedelembe esés időpontjától kezdődően a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal - idegen pénznemben meghatározott pénztartozás esetén az adott pénznemre a kibocsátó jegybank által meghatározott alapkamattal, ennek hiányában a pénzpiaci kamattal - megegyező mértékű késedelmi kamatot köteles fizetni, akkor is, ha a pénztartozás egyébként kamatmentes volt.

²⁴ Bv. Tv. 10/B. § (3) bekezdés

A büntetés-végrehajtási bíró határozatával szemben, ha kihirdetés útján közölték (pl. tárgyaláson) akkor nyomban, ha kézbesítés útján közölték akkor 8 napon belül fellebbezésnek van helye.

III. 3. a kártalanítás kifizetése:

Amennyiben a büntetés-végrehajtási bíró határozata jogerőre emelkedik, akkor azt megküldik az Igazságügyi Minisztériumnak, aki intézkedik a kártalanítási összeg kifizetéséről, de mielőtt az kártalanítási összege kifizetésre kerülne az elítélt részére, annak összegét csökkentik

- az elítéltet terhelő végrehajtási eljárás keretében érvényesített gyermektartásdíj összegével,
- a sértetteknek megítélt, a kártalanítási eljárás során érvényesített (végrehajtás alá nem vont) polgárjogi igénye
- a sértet(ek)nek megítélt, végrehajtási eljárás során érvényesített követelésének összegével (az IM ugyanis a határozat kézhezvétele után a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar által szolgáltatott adatok alapján értesíti az illetékes végrehajtót az elítéltnek megítélt kártalanítás összegéről, és az mely követelés kielégítése végett foglalhatja le).

Az elítéltnek kizárólag az ezek után fennmaradó összeg kerül kiutalásra, vagy letéti számlájára történő átutalására.

IV. Összegzés

Magyarország a Varga és mások Magyarország elleni ügyében az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott pilot ítéletben elvárásoknak több módon is próbálta eleget tenni.

A büntetés-végrehajtási intézetek túlszűfoltságát egyrészt a reintegrációs őrizet intézményének 2015. április 01. napjától történő bevezetésével (Bv. Tv. 61/A §) próbálta enyhíteni, másrészt újabb büntetés-végrehajtási intézetek építésével, melynek megvalósítása folyamatban van.

Elítéltek számára a hatékony jogorvoslati lehetőséget az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt pedig a 2017. január 01. napjától a kártalanítási eljárással. Ugyanakkor jól

látható, hogy a Bv. Tv. Módosításával ugyan az eljárási kereteket, rendet a jogalkotó meghatározta, de a bíróságokra jelentős teher hárul, nemcsak az előre láthatóan nagyobb számú ügyérkezés miatt hanem a kártalanítás részletszabályainak, gyakorlatának kialakítása miatt is, és ahogy a mondás tartja „a részletekben lakozik az ördög”. Tanulmányom célja mint látható nemcsak a kártalanítási szabályok ismertetése volt, hanem gondolatébresztés is azok gyakorlati megvalósulása során felmerülő problémák felvetésével.

Felhasznált irodalom jegyzék:

- Juhász Andrea Erika: Varga és mások kontra Magyarország - az EJEB döntése. <http://jogaszvilag.hu/rovatok/vilagjogasz/varga-es-masok-kontra-magyarorszag-az-ejeb-dontese>
-
- Dr. Lőrinczy Attila: Összefoglaló anyag az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelmen alapuló kártalanítási eljárás szabályairól (Fővárosi Törvényszék Büntető Kollégium)

Felhasznált jogszabályok jegyzéke:

- 2016. évi CX. törvény a büntetések, az intézkedések egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról,
- 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről,
- 1995. évi III. törvény a Strasbourgban, 1987. november 26-án kelt, a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény kihirdetéséről,
- 1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről,
- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól,
- a 24/2016. (XII. 23.) IM rendelet egyes büntetés-végrehajtási tárgyú igazságügyi miniszteri rendeletek módosításáról
- a 26/2016. OP szakutasítás a fogvatartottak ellátásának és elhelyezésének szabályairól